

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, תְּרִין גְּדָרִין גְּדָר קוּדְשָׁא בְּרִיף
 הוּא לְיַעֲקֹב. חַד, דִּי־יַחֲוֵת עֲמִיָּה לְמִדָּר עֲמִיָּה
 בְּגָלוּתָא, וְחַד דִּי־סְקִינִיָּה מִקְבְּרִיָּה, לְמַחְמֵי חֲדוּתָא
 דְּסִיִּיעָתָא קִדְיִשָׁא דְדִיִּירִי עִם בְּנוּהִי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
 אָנֹכִי אֵרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה אָנֹכִי אֵרַד עִמָּךְ בְּגָלוּתָא. וְאָנֹכִי
 אֲעַלְךָ גַּם עָלָה, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (יחזקאל ל"ז) וְהֵעֵלִיתִי אֶתְכֶם
 מִקְבְּרוֹתֵיכֶם עֲמִי. וְכְתִיב (תהלים קכ"ב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים
 וְגו'.

דְּבַר אַחַר (שְׁמוֹת א') וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו', אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהַהוּא יוֹמָא, אֶתְיָהִיב לִיָּה רְשׁוּתָא
 לְשָׂרוּ שֶׁל מִצְרַיִם, עַל כֹּל שְׂאֵר עַמִּין, דְּתַנָּא, עַד דְּלֹא
 מִית יוֹסֵף, לָא אֶתְיָהִיב שְׁלַטְנֹו לְשַׁלְטָנָא דְּמִצְרַיִם עַל
 יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דְּמִית יוֹסֵף, כְּדִין וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל
 מִצְרַיִם, וַיִּקָּם: כְּמָאן דִּהוּה מָאִיף וְקָם.

(וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וכו') רַבִּי יִצְחָק פִּתְחָה, (שִׁיר הַשִּׁירִים א') עַד שְׁהַמְלִיךְ
 בְּמִסְבוּ גְּרָדִי נִתַּן רִיחֹו. עַד שְׁהַמְלִיךְ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיף
 הוּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ"ד) כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ
 יִשְׂרָאֵל. וְכְתִיב (דברים ל"ג) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבוּ: בִּין
 כְּנַפֵּי הַכְּרוּבִיִּים. גְּרָדִי נִתַּן רִיחֹו, דְּגִרְמוּ לְאַסְתְּלָקָא
 מִבִּינֵיהוֹן.

דְּבַר אַחַר, עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמִסְבוּ, בְּעוּד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף
 הוּא הוּה יְהִיב אוּרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת ל"ד)

וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לַחֵם לֹא
אָכַל וְגו'. בְּעוֹד דִּהְוָה כְּתִיב אֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְׁבִקוּ
רִיחֵיהוֹן טָב, וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל.

דְּבַר אַחַר עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמַסְבּוֹ, בְּעוֹד דִּהְוָה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא נְחִית עַל טוֹרָא דְּסִינַי, לְמִיָּהֵב אֹרִייתָא
לְיִשְׂרָאֵל, נְרַדִּי נַתַּן רִיחוֹ, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כ"ד) נַעֲשֶׂה
וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, כָּל אוֹמָה וְאוֹמָה אֵית לָהּ שֵׁר לְעֵילָא,
וְכַד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב שְׁלִטְנוּתָא לְדִין, אֲנַחֲתִית
לְדִין, וְכַד יְהִיב שְׁלִטְנוּתָא לְהֵוּא שֵׁר, לֵית לֵיהּ
שְׁלִטְנוּתָא, אֵלָא בְּגִין יִשְׂרָאֵל, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (איכָה א')

הֵיו צָרִיחָ לְרֵאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן לְקַבִּיל כָּל שְׂאֵר אוֹמִין
דְּעָלְמָא, מַה שְׂאֵר עַמִּין אֵינּוֹן שְׁבַעִים, אוּף יִשְׂרָאֵל
אֵינּוֹן שְׁבַעִים, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית מ"ו) כָּל הַנְּפֹשׁ
לְבַיִת יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרִימָה שְׁבַעִים. וּמֵאֵן דְּשְׁלִיט עַל
יִשְׂרָאֵל, כְּאִילוּ שְׁלִיט עַל כָּל עָלְמָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מִהֲכָא, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וְגו',
הָא שְׁבַעָה. וְכָל דְּרָגָא (נ"א סְלָקָא) לְעֵשְׂרָה, הָא שְׁבַעִים.
מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

אָמַר רַב הוֹנָא, אֲמַאי אֲשַׁתְּעֵבִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאוֹמִין,
בְּגִין דִּישְׁתַּאֲר בְּהוֹן עָלְמָא, דְּאֵינּוֹן לְקַבִּיל כָּל

עֲלָמָא, וּכְתִיב, (זכריה י"ד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ
אֶחָד. וּמָה הוּא חֵד, אוֹף יִשְׂרָאֵל חֵד, דְּכְתִיב, (שמואל ב' ז')
גוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. מָה שְׁמִיָּה חֵד, וּנְתַפְּרֵשׁ בְּע', אוֹף
יִשְׂרָאֵל חֵד, וּנְתַפְּרֵשׁ בְּשַׁבְּעִין.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (משלי ל') תַּחַת שְׁלֹשׁ רִגְזֵה אֶרֶץ וְגו', תַּחַת
עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, דְּתַנִּיא (דף י"ז ע"א) לֵית לךְ אוֹמָא מְכִיכָא
וְקָלִילָא וְנִבְזִית קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּוֹתִיּוּהוּ
דְּמִצְרָאִי, וְיִהִיב לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלֹטְנוּתָא
בְּגִינֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל. וְשַׁפְּחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ, דָּא הָגָר,
דְּאוּלִּידַת לִישְׁמַעְאֵל, שְׁעָשָׂה כַּמָּה רְעוּת לִישְׂרָאֵל, וְשִׁלַּט
בָּהֶם, וְעֵינָה אוֹתָם בְּכָל מִינֵי עֲבוּיִין, וְגִזַּר עֲלֵיהֶם כַּמָּה
שְׁמָדוֹת, וְעַד הַיּוֹם הֵם שׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְאִינָם מְנִיחִים
לָהֶם לַעֲמוּד בְּדָתָם. וְאִין לךְ גְּלוּת קָשָׁה לִישְׂרָאֵל כְּמוֹ
גְּלוּת יִשְׁמַעְאֵל.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הוּוּ סְלִיק לִירוּשָׁלַם, וְהוּוּ אָזִיל בְּאוּרְחָא,
חָמָא חֵד עֲרַבְתָּהּ, דְּהוּוּ אָזִיל בְּאוּרְחָא, וּבְרִיָּה עֲמִיָּה.
פָּגְעוּ בִּיּוּדָאִי חֵד. אָמַר לְבִרְיָה, הָאִי יוּדָאִי גְּעָלָא, דְּמָאִים
בִּיהַ מְרִיָּה. נוּוֹל לֵיהַ, וְרַקִּיק לֵיהַ בְּדִיקְנִיָּה ז' זְמַנִּין,
דְּאִיְהוּ מְזַרְעָא דְּרָאמִין, דְּאָנָא יְדַעְנָא דְּמִשְׁעַבְדָּן בְּהוּ
שַׁבְּעִין עֲמַמִּין, אָזִיל בְּרִיָּה וְאֶחִיד בְּדִיקְנִיָּה. אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ רָאמִין רָאמִין, גּוֹזְרָנָא עַל עֲלָאִין, דְּיַחַתוּן לְתַתָּא.
עַד לָא סִיִּים אַתְּבַלְעוּ בְּאַתְרֵיהוּן.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב') עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ
הַצִּלָּלִים וְגו', עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם, הַאִי קָרָא עַל
גְּלוּתָא דִּישְׂרָאֵל אֲתָמַר, דְּאִינּוּן יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּגְלוּתָא, עַד
דִּי־סִתְיִים הֵהוּא יוֹמָא דְשְׁלִטְנוּתָא דְאֹמִינן. דִּתְנִן, אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אֶלְף שְׁנִין הוּא שְׁלִטְנוּתָא דְכָל אֹמִינן כַּחֲדָא,
עַל־יֵהוּ דִּישְׂרָאֵל. וְלִית לָךְ אֹמְיָה דְלֹא יִשְׁתַּעְבֵּד בְּהוּן.
וְיוֹמָא חֲדָא, הוּא לְקַבְלִיָּה דְכְּתִיב, (זכריה י"ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד
הוּא יוֹדַע לִי' וְגו'.

דְּבַר אַחַר, עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם קָדָם דִּיפּוּחַ הֵהוּא יוֹמָא
דְּאֹמִינן. וְנָסוּ הַצִּלָּלִים, אִינּוּן שׁוֹלְטָנִין דְשְׁלִטּוּ
עַל־יֵהוּ. אֶלְף לִי אֵל הַר הַמּוֹר, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
אֶלְף לִי, לְנַעֲרָא הָאוּמוֹת מִירוּשָׁלַם דְּהוּא הַר הַמּוֹר, כְּמָה
דְּכְתִיב, בְּהַר הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. וְאֵל גְּבַעַת
הַלְּבוֹנָה, דָּא בִּי מִקְדְּשָׁא דִּי בְּצִיּוֹן, דְּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים מ"ח)
יְפֵה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגו', (אמר רבי יהודה) כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (איוב ל"ח) לְאַחֲזוּ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רְשָׁעִים
מִמֶּנָּה. כִּהְיָ דְאֶחִיד בְּטִלִּית, לְנַעֲרָא טְנוּפָא מְנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְגְּלִיָּא
בִּירוּשָׁלַם דְּלַתְתָּא, וְלְדַכָּאָה יִתָּה מִטְנוּפֵי עַמְמֵיָא,
עַד דְּלֹא אֲשַׁתְּלִים הֵהוּא יוֹמָא דְאֹמִינן. דְּאָמַר רַבִּי חֵיִיא,
לִית שׁוֹלְטָנוּ לְאֹמִינן עַל־יֵהוּ דִּישְׂרָאֵל, אֶלָּא יוֹמָא חֲדָא

לְחֹד, דְּהוּא יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא אֵלֶּךָ שְׁנַיִם. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (איכה א') נִתְּנִי שׁוּמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. יוֹמָא חַד לְחֹד, וְלֹא יִתִּיר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי יִתִּיר יִשְׁתַּעְבְּדוּן, לֹא עַל פּוּם גְּזֵרַת מְלָכָא הוּא, אֲלֵא עַל דְּלֹא בַעֲיִין לְמִיְהָדָר לְקַבְּלֶיהָ, וְכְתִיב (דברים ל') וְהָיָה כִּי יָבוֹאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו', וְכְתִיב, (דברים ל') אִם יְהִיֶה גִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ וְגו'.

(שמות א') וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְּהָא עַל כָּל פָּנִים מְלֹאכָא שְׁלִטוֹנָא דְּמִמְנָא עַל מִצְרָאֵי הָוָה, וְהָכִי הוּא, דְּרוּבָא דְּפַרְשֵׁתָא לֹא אֲתַמַּר, אֲלֵא מְלֶךְ מִצְרַיִם (י' ע"א) סְתָם, וְהֵינּוּ מְמַנָּא רַבְרָבָא עַל מִצְרָאֵי. פֻּרְעָה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פֻּרְעָה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכָךְ פְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית רל"ד ע"ב) כְּלוּמַר אַכְנִיס בְּלִבְהוֹן מְלִתָּא דָּא, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, (שמואל ב', ט"ז) כִּי יִי' אָמַר לוֹ (לך) קָלַל אֶת דָּוִד. מַחְשְׁבַת הַלֵּב בְּלִבְד. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ, וְכֵן (בראשית י"ז) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלֵּבן מֵאָה שָׁנָה. אוּף הָכָא נִמִּי, אַכְנִיס מַחְשְׁבַתָּא בְּלִבְהוֹן, דְּאָמְרוּ רַב וְעֲצוּם מִמְּנֹו. מֵאֵי מִמְּנֹו. רְצוֹנֹו לֹאמַר מְמַנָּא דִּילְהוֹן, אֵינּוּן אָמְרוּ בְּלִבֵּיהוּ, דְּחִילָא וְתוּקְפָא דִּילְהוֹן, רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא מִמְּנֹו, מִשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן.

ר' יִצְחָק אָמַר, כָּל אוֹמְיֵן דְּעֵלְמָא, (בר ישראל) מְשַׁכֵּינַן
 תּוֹקְפָא מְשָׁרְיֵהוּן, וְיִשְׂרָאֵל נִגְדִין חִילִּיהוּן מְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, וְאִינּוּן אֶתְקֵרוּן עֲמָא דִּי י', וְלֹא עֲמָא
 דְּשׁוּלְטַנְיָא. ר' יְהוּדָה אָמַר, הֲכָא אֶתְקֵרוּן עֲמוּ, דְּכִתְיֵב
 וַיֹּאמֶר אֶל עֲמוּ, וְהָתָם כְּתִיב, (שמות ג) רָאָה רָאִיתִי אֶת עֲנִי
 עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ, יִשְׂרָאֵל אֶקְרוּן עִם יי', וְשָׂאֵר אוֹמְיֵן
 אֶקְרוּן, עֲמוּ דְּשׁוּלְטַנְיָא דִּילְהוּן דְּכִתְיֵב, (מִיכָה ד') כִּי כָל
 הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וְאֲנַחְנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם יי'
 אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָאִי פְּסוּקָא, הָוּה לִיָּה לְמִימַר (הִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל
 א) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ, (אֵלֶּא) מַהוּ עִם בְּנֵי.
 אֵלֶּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מֵהָהוּא יִשְׂרָאֵל דְּלַעִילָא,
 דְּחֻשְׁבּוֹ דְּעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּוּ, וְלֹא עִם יי', וְכִתְיֵב (שמות
 א) וַיִּקְוְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְּתִיב מִפְּנֵי (דף י"ז ע"ב) עִם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלֶּא מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הָוּה קָאִים קָמִיָּה דְּר' יִצְחָק, אָמַר, מָה חָמָא
 בְּלָק לְמִימַר (במדבר כ"ב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, וְלֹא
 אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (אֵלֶּא) אָמַר לִיָּה ר' יִצְחָק, בְּלָק
 מִכְּשָׁף גְּדוֹל הָוּה, וְכֵן דְּרָךְ הַמְּכַשְּׁפִים לְקַחַת הַדָּבָר שְׂאִין
 בּוֹ חֲשָׁדָא, וְכֵן אִין מְזַכְּרִין לְעוֹלָם שֵׁם אָבִיו שֶׁל אָדָם,
 אֵלֶּא שֵׁם אָמוּ, דְּבָר שְׂאִין בּוֹ חֲשָׁדָא.

דִּכְן דְּרַךְ הַשְּׂדִים, דְּמַעֲיִנִים בְּהוּא מְלָה דְקֹאמְרִי לְהוּ,
 אִי אִיהוּ כְּדִיבָא, מוֹדִיעִין לִיה מְלִין כְּדִיבִין, וְאִי
 הוּא קְשׁוּט, כֹּל מַה דְאִמְרִין לְזִמְנָא זְעִירָא קוּשְׁטָא הוּא,
 כֹּל שְׁכֵן לְמַעֲבַד עֲבִידְתָּא. רַבִּי אַחָא אָמַר, בְּלֶק אֹרְחָא
 דְקָלְנָא נֶקֶט, הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמְצָרִים, כְּלוּמַר, דְּלִית אֲנִן
 יִדְעִין מִמָּאן אֵינֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִפְּנֵי מַה עֲמָא דְרַבְרַבִּין נְטִירִין, וְעֲמָא
 דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא נְטִירִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 לָא דְמִי מְסַכְנָא לְעִתִּירָא. מְסַכְנָא בְּעֵי לְנִטְרָא דִילֵיה,
 עִתִּירָא לָא נְטִיר דִילֵיה, וְכֹל שְׁכֵן דִישְׂרָאֵל, אֵינֹן
 מִמְלָכָא דְרַחִים קְשׁוּט וְדִינָא. וְדִינָא קְדַמָּא עֲבִיד
 בְּגוּבְרִין דְבִיתֵיה, דְבְּעֵי דְאֵינֹן לְהוּוֹן נְטִירִין מִחֻטָּא
 יִתִּיר מִכְּלָהוּ הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (עמוס ג') רַק אֶתְכֶם יִדְעֵתִי
 מִכֹּל מְשַׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה וְגו'.

רַבִּי יוֹסִי נֶפֶק לְאֹרְחָא, וְהוּהוּ רַבִּי אַחָא בַר יַעֲקֹב אֲזִיל
 עִמֵּיהּ, עַד דְהוּוּ אֲזִיל שְׁתִּיק רַבִּי יוֹסִי, וְהִרְהַר בְּמִלֵּי
 דְעֲלָמָא. וְרַבִּי אַחָא הִרְהַר בְּמִלֵּי דְאֹרִייתָא. (עד דְהוּוּ אֲזִיל)
 חָמָא רַבִּי יוֹסִי חַד חוּיָא, דְהוּהוּ רַהִיט אַבְתְּרִיהּ. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי לְרַבִּי אַחָא, חֲזִית הַאי חוּיָא דְרַהִיט אַבְתְּרָאִי. אָמַר
 לִיה רַבִּי אַחָא, אֲנָא לָא חָמִינָא לִיה. רַהִט רַבִּי יוֹסִי וְחוּיָא
 אַבְתְּרוּי. נֶפֶל רַבִּי יוֹסִי, וְדַמָּא שְׁתַּת וְנַחַת מִחוּטְמוּי, שְׁמַע

דְּהוּוּ אֲמַרִין, רַק אֶתְכֶם יִדְעָתִי מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאָדָמָה
וְגו', אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּמָה עַל שִׁיעָתָא חָדָא כַּךְ, מֵאֵן
דְּמַתִּיבֵי אֵשׁ מִנָּה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פְּתַח וְאָמַר, (דברים ב') כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
יִדַע לְכַתְּבֶךָ וְגו' הַמּוֹלִיכְךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב
וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף לָמָּה הַכָּא. אֵלָּא, לְקַחַת עוֹנְשָׁן
מִיִּשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שְׁמַתְפָּרְשִׁין מִן עֵץ הַחַיִּים. דְּכַתִּיב,
(דברים ל') כִּי הוּא חֲיִיךָ וְאוֹרְךָ יִמֶיךָ.

תָּא חֲזִי, אָמַר רַבִּי חֲיִיא, כְּתִיב (משלי י"ג) חוֹשֶׁף שְׁבִטוֹ
שׁוֹנֵא בְּנוֹ וְגו'. וְכַתִּיב (מלאכי א') אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר
ה'. וְכַתִּיב, (מלאכי א') וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מֵהוּ שְׁנֵאתִי,
דְּכַתִּיב חוֹשֶׁף שְׁבִטוֹ שׁוֹנֵא בְּנוֹ. כְּלוּמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל
כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבִט מֵהֶם, כָּל שְׁכֵן וְכָל שְׁכֵן תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים,
דְּלֹא בְעֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּיתְפָּרְשׁוֹן מֵעֵץ הַחַיִּים
אֲפִילוּ רַגְעָא חָדָא.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ. יֵהָב לְהוֹן עֵיטָא, לְמַעַבְדַּ עֲמַהוֹן בִּישָׂא.
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יִדְעִין הוּוּ מְצָרָאֵי בְּאַצְטִגְנִינּוֹת
דְּלְהוֹן, שְׁסוּפֵן לְמַלְקֵי בְּגִין יִשְׂרָאֵל, וּלְכַךְ אֶקְדִּים
שׁוּלְטָנָא דְּלְהוֹן, לְמַעַבְדַּ עֲמַהוֹן בִּישָׂא.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַע בְּהוּא טוֹרָא, וְחָמָא חַד בַּר נָשׁ דְּהוּוּ
נְאִים תַּחוֹת חַד אֵילָן. יְתִיב תַּמָּן, אֲדַהּוּה יְתִיב, חָמָא

אַרְעָא דְמִתְחַלְחֵלָא, וְאַתְבַּר הֵהוּא אֵילָנָא, וְנִפְל, וְחָמָא
 בְּקִיעִין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא סִלְקָא וְנַחֲתָא.
 אֲתַעַר הֵהוּא גְבָרָא, צוּוח לְקַבְלִיהָ דְרַבִּי יִצְחָק, וְאָמַר
 לֵיהּ יוּדָאי יוּדָאי, בְּכִי וְנָהִים, דֵּהֲאִידְנָא מְקִימִין
 בְּרִקִיעָא חַד רַבְרָבָא מְמַנָּא שְׁלִטְנָא עֲלָאָה, וְהוּא זְמִין
 לְמַעַבְד עִמְכוּן בִּישׁ סָגִי, וְהָאִי רַגְשָׁא דְאַרְעָא בְּגִינִיכוּן
 הָוֵה. דְכָל זְמַנָּא דְרַגְשָׁא אַרְעָא, כַּד קָם מְמַנָּא, דִּיעֵבִיד
 עִמְכוּן בִּישָׁא.

תְּוֹוה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְדָאי כְּתִיב, (משלי ל') תַּחַת שְׁלֹשׁ
 רְגֵזָה אֶרֶץ, וְכְתִיב תַּחַת עֶבֶד פִּי יִמְלוֹךְ. מְמַנָּא
 דֵּהוּה (מְמַנָּא) תַּחֲוֹת שְׁלִטְנָא אַחֲרָא, וּמְלִיךְ, וַיַּהֲבִין לֵיהּ
 שְׁלִטְנָא, וְכָל שְׁכֵן כַּד שְׁלִיט בְּיִשְׂרָאֵל.
 אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר גּוּרִיא, כַּד אָנַח לְיִשְׂרָאֵל תַּחֲוֹת
 שְׁלִטְנוֹתָא דְאוּמִין, יְתִיב וְגַעִי וּבְכִי, הֲדָא הוּא
 דְכְּתִיב, (ירמיה י"ג) בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
 בְּמִסְתָּרִים דְּוֹקָא.

רַבִּי יְהוּדָה עָאֵל לְגַבִּיהָ דְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשַׁכְחִיהָ דֵּהוּה
 יְתִיב, וַיִּדְיָה בְּפוּמִיָּה, וְהוּה עֲצִיב. אָמַר לֵיהּ, בְּמָאי
 קָא עָסִיק מַר. אָמַר לֵיהּ דְכְּתִיב, (משלי ט"ז) בְּאוֹר
 פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים. אִי טְרַנָּא עֲצִיב, וְכָל שְׁכֵן דְּגַעִי וּבְכִי,
 שְׁמִשׁוּי מָאי עֵבִידִי, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ל"ג) הֵן אֲרָאֶלְמִם

צָעֲקוּ חוּצָה. מֵאֵי חוּצָה. מְרִיהוֹן בְּגוֹ, וְאֵינּוֹן לְבַר. מְרִיהוֹן
בְּבִתֵי גְוָאֵי, וְאֵינּוֹן בְּבִתֵי בְרָאֵי. בְּתֵי גְוָאֵי מֵאֵי אֵינּוֹן.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינּוֹן מֵעֲשָׂרָה כְּתִירֵי מַלְכָּא.

מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרַ יְבַכְיֹון, וְכִי יֵשׁ מִלְּאֲכֵי שְׁאִינָם שֶׁל
שְׁלוֹם. אָמַר לִיָּה אֵין. תָּא חֲזִי, אֵית מְאָרֵי דְדִינָא
קְשִׁיא, וְאֵית מְאָרֵי דְדִינָא דְלָא קְשִׁיא, וְאֵית מְאָרֵי דִינָא
וְרַחֲמָנוּתָא. וְאֵית מְאָרֵי דְרַחֲמָנוּתָא דְלִית בְּהוּ דִינָא כְּלָל.
וְאֵלִין אֲתַקְרוּן מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם. וְעַל אֵינּוֹן דְלִתְתָא, כְּתִיב,
(ישעיה ב') אֲלֵבִישׁ שְׁמִים קְדֻרוֹת וְשִׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם. וְכִתִּיב
(ישעיה ל"ד) וְנִמְקוּ כָּל צְבָא הַשְּׁמַיִם.

אֵי הָכִי, כָּל אֵינּוֹן שׁוֹלְטָנִין דְּמִמְנָן עַל שְׂאָר עַמִּין, כַּד
חֲמָאן לְמְרִיהוֹן עָצִיב, לְמָאֵי עֲבָדִין פְּרוּכָא לְבִנוּהֵי.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לָא עֲבָדֵי אֱלָא מֵאֵי דְאֲתַפְקְדוּ,
וְרַעוּתָא דְמְרִיהוֹן עֲבָדִין.

ר' דוּסְתָאֵי אָמַר בְּעַדְנָא דְאֲתַמְסְרֵן בְּנוֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְשׁוֹלְטָנֵי עַמְמִין, מִתְכַּנְפִּין תְּרִיסַר בְּתֵי דִינִין,
וּמִשְׁתַּקְעָן גּוֹ תְּהוּמָא רַבָּה, גְּעֵי טְרַנָּא, גְּעִין, וְרַהֲיֵטָן (ב"א
תְּרִיסִין) וְנַחְתִּין תְּרִין דְּמַעִין לְשִׁקִּיעָא דִימָא רַבָּה, הֲדָא הוּא
דְכְּתִיב (תהלים ל"ו) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוּם רַבָּה. וּמִתְגַּלְגְּלָן עַלְאִין
לְתַתָּא, אֲתַבְקְעֵן תַּתְּאִין, וְנַחְתִּין מְאֲתָן וְאַרְבַּעִין דְּרַגִּין
הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (עמוס ג') אֲרִיָּה שָׂאג מִי לֹא יִירָא.

תָּנָא, בְּשַׁעֲתָא דְמָסַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְשָׂרָא
 דְּמִצְרָאִי, גָּזַר עָלֵיהּ ז' גְּזֵרוֹת, שִׁישְׁעֵבְדוּ בְּהוֹן
 מִצְרָאִי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת א') וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
 בְּעִבּוּדָה קָשָׁה בְּחוּמֵר וּבְלִבָּנִים וְגו'. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שְׁבַעַה
 לְטַב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ, וַיִּשְׂרְצוּ, וַיִּרְבוּ, וַיַּעֲצְמוּ, בְּמֵאד,
 מֵאד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם.

(שְׁמוֹת א') הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֵין הָבָה אָלָא
 לְשׁוֹן הַזְּמַנָּה, לְמַעַבְד דִּינָא. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (בְּרֵאשִׁית
 י"א) הָבָה נִרְדָּה. (שְׁמוֹת א', י"ד) הָבָה תְּמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
 הָבָה כּוּלָם, לְשׁוֹן הַסְּכָמָה וְהַזְּמַנָּה. כְּמוֹ (בְּרֵאשִׁית י"א) הָבָה
 נִבְנֶה לָנוּ עִיר. (שׁוֹפְטִים כ') הָבוּ לָכֶם עֵצָה. (תְּהִלִּים כ"ט) הָבוּ לָהּ
 בְּנֵי אֱלֹהִים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ נְהוּי בְּהַסְכָּמַת דִּינָא
 לְגַבִּיָּה. פֶּן יִרְבֶּה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרַת פֶּן יִרְבֶּה, וְכֵן
 יִפְרוֹץ. וּמִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת הוּוּ לְהוּ לְשָׁפִים וְלְצִנִּינִים הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְוֹצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דִּהוּ מִתְעַקְצֵי
 מִמְּלֶאכֵי הַשָּׂרֵת, כְּהֵנִי קוֹצֵי דְמִתְעַקְצֵי בְּהוּ אִינְשֵׁי.

אָמַר רַבִּי יוֹדָאי אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה הָוּה מַחֲשַׁבְתֵּיהוֹן
 דְּמִצְרָאִי, דְּמִמְנַע מִיִּשְׂרָאֵל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְשִׁלְטָנָא
 דְּמִמְנָא עֲלֵיהוֹן דְּאֵעִיל בְּלִבְהוֹן כְּדָא. אָלָא, אָמַר לְהוֹן, הוּוּ
 יַדְעִין, דְּזִמִּין בְּרָא חֲדָא לְמִיפַק מִיִּשְׂרָאֵל, דִּיתְעַבִּיד דִּינָא
 בְּאַלְהֵיהוֹן עַל יַדִּיהָ.

דֹּאמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּשַׁעַה שְׁאֵמַר מִשָּׁה, (שְׁמוֹת י"ב) וּבְכָל
 אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים הֶלֶךְ דְּיוֹמָה שָׂרוּ שֶׁל
 מִצְרַיִם, ד' מֵאוֹת פְּרָסָה. אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 גִּזְרָה נִגְזְרָה לְפָנַי, דְּכָתִיב, (ישעיה ב"ד) יִפְקֹד יי' עַל צְבָא
 הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְגו'. בְּאוֹתָהּ שַׁעַה נִטְלָה הַשְּׂרָרָה מִמֶּנּוּ,
 וְנִתְמַנָּה דְּיוֹמָה שֶׁר שֶׁל גִּיְהִנָּם, לִידוֹן שָׁם נִפְשׁוֹת
 הַרְשָׁעִים. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַל הַמֵּתִים נִתְמַנָּה.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, כְּתִיב (במדבר ל"ג) וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יי'
 שְׁפָטִים. וְכִי בְּאֵלֶּה שֶׁל כֶּסֶף, וְשֶׁל זָהָב, וְשֶׁל עֵץ,
 וְשֶׁל אֶבֶן, יֵשׁ שְׁפָטִים. אֵלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל
 זָהָב הָיוּ נִתְכִּים מֵאֲלֵיהֶם, וְשֶׁל עֵץ מִתְרַקְבִּין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹהֵי שֶׁל מִצְרַיִם שָׁה הָיָה, וְצִוָּה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁפָטִים, לְשָׂרוּף
 אוֹתוֹ בְּאֵשׁ, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (דברים ז') פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם
 תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ. כְּדֵי שִׁיְהֵא רִיחוֹ נוֹדֵף. וְעוֹד, (שְׁמוֹת י"ב)
 רֵאשׁוּ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קֶרְבּוֹ. וְעוֹד, שְׁעֲצֻמוֹתָיו מוֹשְׁלָכִים
 בְּשׁוּק. וְזֹאת הִיְתָה לְמִצְרַיִם קָשָׁה מְכֻלָּן, הֵדָא הוּא
 דְּכָתִיב, שְׁפָטִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאֵלֵיהֶם מִמֶּשׁ וְזָהוּ שֶׁר שְׁלָהֶם,
 לְקַיִים, יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל
 מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה. וְכָל זֶה הָיוּ יוֹדְעִים הַחֲכָמִים

שָׁבָהּ, וְכָל שָׁכֵן שֶׁר שָׁלָהֶם. עַל פֶּן כְּתִיב, הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, הֲרֵבָה עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ בְּמִצְרַיִם, וְנִילֹוס אֱלוֹהֵי (דף י"ח ע"ב) שָׁלָהֶם הָיָה, וּבְכֻלָּל אֱלֹהֵיהֶם הָיָה הוּא, וּבְכוּלָּם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָא דִּר' יוֹחָנָן דִּיִּיקָא, וּפְשִׁיטָא, מִשּׁוּם דְּאֱלֹהֵיהֶם נִלְקִים בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן הָאוּמָה, וְכֵן נִילֹוס נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְהַעֲצִים וְהָאֲבָנִים, הֵדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת ז') וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים וּבְאֲבָנִים, שֶׁהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוֹת מִמֶּשׁ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל צְבֵא הַמָּרוֹם בְּמָרוֹם כְּתִיב, וְנִילֹוס לֹא הָיָה בְּמָרוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רוּב מֵימֵי כְּדוּגְמָתָן בְּמָרוֹם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁר שָׁלָהֶם נִלְקָה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן שָׂאֵר אֱלֹהֵיהֶם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, לְקוֹת אוּמָה שֶׁל מִצְרַיִם מִמֶּשׁ, לֹא הָיָה אֱלֹא בֵּינֵם, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת י"ד) לֹא נִשְׂאֵר בָּהֶם עַד אֶחָד. וְקוֹדֵם זֶה, נַעֲשֶׂה שְׁפָטִים בְּאֱלֹהֵיהֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב, הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָהּ. וְנִתְנַבְּאוּ עַל הָעֵתִיד, כִּפִּי מֶה שְׁאִירַע לָהֶם. וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שׁוֹנְאֵינוּ, נִבְּאוּ עַל מַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים, שֶׁיְהִיוּ שְׁרוּיִים בְּתוֹכָם. וְנִלְחָם בָּנוּ, נִבְּאוּ עַל מֶה דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת י"ד) ה' יִלְחָם לָכֶם וְגו'. וְעַלָּה מִן הָאָרֶץ, כִּמָּה דָּאֵת

אָמַר (שְׁמוֹת י"ד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיַד רָמָה.

(שְׁמוֹת ב') וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי. רַבִּי אֶלְעָזָר

פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים א') שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמֹה. תָּנָא,

כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עָלָה בְּחַפְזָא לְפָנָיו,

וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם בְּיַמֵּינוֹ וְהָאָרֶץ בְּשִׁמְאָלוֹ, וְעָלָה בְּחַפְזָא

לְפָנָיו, לְנִהוּג הַיּוֹם וְהַלֵּילָה. וּבְרָא הַמַּלְאָכִים הַמְּמוּנִים

בְּחֶסֶדוֹ, בַּיּוֹם. (נ"א לומר שִׁירָה בַּיּוֹם וְזִמְן הַחֶסֶד) וּבְרָא הַמַּלְאָכִים

הַמְּמוּנִים לומר שִׁירָה בַּלַּיְלָה. הֵדָא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים מ"ב)

יוֹמָם יִצְוֶה יי' חֶסֶדוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עַמִּי. אֵלּוֹ מִיָּמִין, וְאֵלּוֹ

מִשְׁמָאל, אֵלּוֹ מִקְּשִׁיבִים שִׁירַת הַיּוֹם, שִׁירַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל

קָדוֹשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתָם שְׁאוּמְרִים שִׁירָה בַּלַּיְלָה,

מִקְּשִׁיבִים שִׁירַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם, הֵדָא הוּא דְכִתְיִב,

(שִׁיר הַשִּׁירִים ח') חֲבָרִים מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלְךָ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּת אַחַת, כְּלוּלָה מִשְׁלֹשׁ פְּתוֹת,

אוֹמְרַת שִׁירָה בַּלַּיְלָה. הֵדָא הוּא דְכִתְיִב, (משלי ל"א)

וּתְקַם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרֶף לְבֵיתָהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲשָׂרָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ בַּיּוֹם רֵאשׁוֹן,

מֵהֶם מִדַּת לַיְלָה, וּמֵהֶם מִדַּת יוֹם, וְעַל מִדַּת לַיְלָה

כְּתִיב, וּתְקַם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרֶף לְבֵיתָהּ. כְּמָה דְאֵת

אָמַר, (איוב ט"ז) אִפּוֹ טָרֶף. וּכְתִיב, (מיכה ה') וְטָרֶף וְאִין מִצִּיל.

וְחָק לְנַעֲרוֹתֶיהָ, כְּמָה דְאֵת אָמַר (שְׁמוֹת ט"ו) חָק וּמִשְׁפָּט.

(תהלים קמ"ז) חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו. (תהלים פ"א) כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא
 מִשְׁפָּט וגו'. מִכָּאן שְׁמֵדַת הַדִּין שׁוֹלֵטת בְּלִילָה.
 וְתִנָּא, אֵלֹהֵי הָאוֹמְרִים שִׁירָה בְּלִילָה, אֵלֹהֵי הֵם שָׂרִים עַל
 כָּל בְּעָלֵי שִׁיר. וּכְשִׁפּוֹתֶחֱיָן הַחַיִּים שִׁירָה,
 מוֹסִיפִים הָעֲלִיּוֹנִים כַּח, לְדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַשִּׁיג מֵה שֶׁלֹּא
 הַשִּׁיגוּ. שָׁמַיִם וָאָרֶץ, מוֹסִיפִין כַּח בְּהַאי שִׁירָה.
 אָמַר רַבִּי נְחֻמִּיָּה, אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכֶה לְדַעַת בְּאוֹתוֹ שִׁיר,
 דְּתִנָּיָא הַזּוֹכֶה בְּאוֹתוֹ שִׁיר, יִדַּע בְּעֲנִינֵי הַתּוֹרָה
 וְהַחֲכָמָה, וַיֵּאֲזִין וַיַּחְקוֹר וַיּוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּמָה שֶׁהָיָה,
 וּבְמָה שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת, וּבְזֶה זָכָה שְׁלֵמָה לְדַעַת.
 דְּתַנִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּדוּד עָלָיו הַשָּׁלוֹם, יִדַּע בְּזֶה, וְתִקַּן
 שִׁירִים וְתוֹשְׁבֹת הַרְבֵּה, וְרִמְזוּ בָהֶם הָעֵתִידוֹת
 לְבוֹא, וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ. יִדַּע בְּעֲנִינֵי
 הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וַאֲזִין וַחֲקֹר וְהוֹסִיף כַּח וּגְבוּרָה בְּלִשׁוֹן
 הַקּוֹדֵשׁ.

וְשֵׁלֵמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וַיִּדַּע הַחֲכָמָה, וַאֲזִין
 וַחֲקֹר וְתִקַּן מִשָּׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ
 הַשִּׁיר מִמָּשׁ, וְהֵינּוּ דְכֻתִּיב, (קהלת ב') עָשִׂיתִי לִי שָׂרִים
 וְשָׂרוֹת. כְּלוֹמֵר, קָנִיתִי לִי לְדַעַת שִׁיר, מֵאוֹתָן הַשִּׁירִים
 הָעֲלִיּוֹנִים, וְאֲשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ דְכֻתִּיב, שִׁיר הַשִּׁירִים,
 כְּלוֹמֵר, שִׁיר, שֶׁל אוֹתָם שָׂרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר, שְׁכוּלָל

כָּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וְכַח וּגְבוּרָה, בְּמָה שֶׁהִיא,
וְעֵתִיד לְהִיּוֹת, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁל מַעֲלָה מְשׁוֹרְרִים.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלֹהֵי הַשָּׁרִים, עָמְדוּ, עַד שְׁנוֹלֵד לְוִי,
אֲבָל מִשְׁנוֹלֵד לְוִי וְאֵילָךְ אָמְרוּ שִׁיר. כִּיּוֹן שְׁנוֹלֵד
מֹשֶׁה וְנִמְשַׁח אֶהְרֹן, וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר,
וְעָמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוֹלֵד לְוִי, פָּתְחוּ
לְמַעֲלָה וְאָמְרוּ, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה') מִי יִתְנַךְ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק
שְׂדֵי אֲמִי (דף ר"ט ע"א) אֶמְצֵאָךְ בַּחוּץ אֶשְׁקֶךָ גַּם לֹא יְבוֹזוּ לִי.
כִּיּוֹן שִׁיִּצְאוּ מִשְׁבֵּט לְוִי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ
כּוֹלָם, וְעָמְדוּ עַל מִשְׁמְרוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֱלֹהֵי לְנוֹכַח
אֱלֹהֵי, חֲבָרִים כְּאַחַד, וְהָעוֹלָמוֹת אַחַד, וּמֶלֶךְ אַחַד שׁוֹכֵן
עֲלֵיהֶם, בָּא שְׁלֹמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם
שָׁרִים, וְנִסְתָּם הַחֲכָמָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׁרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּים,
עַל שְׁנֵלּוּיִם וְנַחֲבָרִים לְמַעֲלָה כְּאַחַד. וְהַשּׁוֹמֵעַ,
נִלְוָה וְנִדְבָק נִפְשׁוֹ לְמַעֲלָה. וְעַל כֵּן אָמְרָה יְלָאָה, (בְּרֵאשִׁית
כ"ט) יְלָוָה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שֶׁכֹּפֵל נִלְוָה זֶרַע
לְוִי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זֶרְעוֹ
אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשִׁרְתּוֹ.

תָּא חַזִּי, בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ הַמְשׁוֹרְרִים לְמַעֲלָה, לֹא עָמְדוּ

עַל מְשֻׁמְרֹתָם, עַד שְׁנוֹלְדוּ שְׁלֹשָׁה הָאֲחִים: מֹשֶׁה, אֶהֱרֹן,
וּמִרְיָם. תִּינַח מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן, מְרִים לָמָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (קהלת ב') וְשָׂרוֹת. כִּמְה דְאֵת אָמַר, (שמות
ט"ו) וַתַּעַן לָהֶם מְרִים.

תַּאֲנָא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוֹלְד לְוִי, נִטְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּבְחָרוּ מִכָּל אָחִיו וְהוֹשִׁיבוּ בְּאֶרֶץ, וְהוֹלִיד
לְקַהֲתָא, וְקַהֲתָא הוֹלִיד לְעַמְרָם, וְהוּא הוֹלִיד לְאֶהֱרֹן וּמִרְיָם.
פִּירְשׁ מֵאֲשֶׁתּוֹ, וְהַחֲזִירָהּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ הַמְּשׁוֹרְרִים
שֶׁל מַעֲלָה עוֹמְדִים וּמְשׁוֹרְרִים, גָּעַר בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְנִשְׁתַּכַּף הַשִּׁיר, עַד שֶׁנָּטָה קוֹ יְמִינוֹ, וְהוֹשִׁיט
לְעַמְרָם.

מֵאִי טַעְמָא נִקְרָא עַמְרָם. שִׁיבָא מִמֶּנּוּ עִם רָם עַל כָּל
רָמִים, וְלֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ. מֵאִי טַעְמָא לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אַבְהוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבְּצַנְעָא הֵלֶךְ,
וּבְצַנְעָא חֲזַר לְאֲשֶׁתּוֹ, כִּדִּי שְׁלֵא יִכִּירוּ בּוֹ, הֲדָא הוּא
דְּכְתִיב וַיֵּלֶךְ אִישׁ, וְלֹא נֶאֱמַר וַיֵּלֶךְ עַמְרָם בְּפִרְהוֹסִיא.
וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי, אֵף הִיא בְּצַנְעָא חֲזָרָה, וְלֹא נִזְכָּרָה
שְׁמָהּ.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ. רַבִּי אַבְהוֹ אָמַר, וַיֵּלֶךְ אִישׁ, זֶה גְּבַרְיָאֵל.
דְּכְתִיב, (דניאל ט') וְהָאִישׁ גְּבַרְיָאֵל. שְׁהֵלֶךְ הוּא
וְהַחֲזִירָהּ לְעַמְרָם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עַמְרָם מִמֶּשׁ הָיָה, וְלֹא

נִזְכָּר שְׁמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַלִּיכָה זֹו לֹא הִיָּתָה מִמֶּנּוּ לְהַזְדַּיִוּג
לְאַשְׁתּוֹ, אֲלֹא מִלְמַעְלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאַהֲרֹן וּמְרִים לֹא נֶאֱמַר זִיווּג אֲבוֹתָם
בַּתּוֹרָה, וּבַמִּשָּׁה פְּתִיב וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי, לְהוֹרוֹת,
שֶׁהַשְּׂכִינָה נִקְרְאת עַל שֵׁם לְוִי. וְלֹא הָיָה עֲמָרָם רְאוּי
לְהוֹלִיד לְמִשָּׁה, עַד שֶׁנִּטַּל חֶלֶק בַּשְּׂכִינָה, וְהוֹלִיד לְמִשָּׁה.
הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי. וּלְפִיכָךְ פְּתִיב, (שְׁמוֹת
ב) וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, זָכָה עֲמָרָם שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ בֶן, שְׂזוּכָה
לְקוֹל גָּדוֹל, דְּכְּתִיב, (שְׁמוֹת י"ט) וְהֵאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.
וְעֲמָרָם זָכָה לְבֵת קוֹל, דְּכְּתִיב וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי. כְּלוּמַר,
בֵּת קוֹל. וּלְפִיכָךְ פְּתִיב וַיִּלְךְ. כְּלוּמַר, שֶׁהֵלֵךְ לְמַדְרָגָה זֹו.
תָּאנָא, כְּשֶׁנּוֹלַד מִשָּׁה, יִיחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ
עָלָיו, דְּכְּתִיב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קמ"ד)
טוֹב ה' לְכָל. וְכְּתִיב, (תְּהִלִּים ל"ד) טַעֲמוֹ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

(שְׁמוֹת ב') וַיְהִי בִּימֵי הָרַבִּים הָהֵם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּסְכַּנִּין אָמַר,
וַיְהִי בִּימֵי הָרַבִּים הָהֵם, סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ
יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָבְדִים בְּכָל עֲבוֹדָה. בִּימֵי הָרַבִּים הָהֵם,
שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ
גְּלוּתָם, מֵה פְּתִיב, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מֵאֵי טַעֲמָא.
שֶׁהוֹרֵד שַׁר מִצְרַיִם מִמַּעְלָתוֹ, וְנִפְלַ מַּגְאֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְלַ

מִלֶּךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שָׂר שְׁלֹהֵן, זָכַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וּרְאֵה שְׁכַךְ הוּא, שְׁכַל זְמַן שֶׁהַשָּׂר
שְׁלָהֵם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע
צְעָקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְּלַה הַשָּׂר שְׁלָהֵם, כְּתִיב וַיִּמַּת
מִלֶּךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד וַיֵּאֱנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה
וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שָׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא
נִעְנֶוּ בְּצְעָקָתָם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא וּרְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, כִּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֵה לְמִדַּת
הַדִּין, וּמוֹרִידָהּ, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהֵינּוּ דִתְנֹן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל. מֵאֵן אֵינּוֹן
שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (דף י"ט ע"ב) מִלָּא בְּרִירָא
הִיא, דִּהָא אָמַר לִיה לְאוּבָא טְמִיא, דִּהוּא כְּדִיב, וּמְלִיָּה
כְּדִיבֵן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לָאוּ בְּתַר אוּבָא טְמִיא אֲזִלִּינֵן,
דְּבְרִירָא דְמְלָה הוּא, דִּתְנֹן, בְּעֶשְׂרָה כְּתָרֵי מְלָכָא, אִית
תְּרִין דְמַעִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין,
שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיָּהֵן, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (ישעיה נ"א) שְׁתֵּי הֵנָּה
קוֹרְאוֹתֶיךָ. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא
מוֹרִיד אוֹתָם לַיָּם הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא (ויקרא קל"ז ע"ב) יָם הַחֲכָמָה
לְהַמְתִּיקוֹן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת רַחֲמִים, וּמְרַחֵם

עֲלִייהוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דְמָעוֹת, שְׁמָהֶם בָּאִים
הַדְּמָעוֹת, מֵהֶם בָּא הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּתִיב, (שְׁמוֹת י"ד) וְהִנֵּה מִצְרִים נֹסְעִים
אֲחֵרֵיהֶם. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי זֶה שֶׁר שֶׁל מִצְרַיִם הוּא,
וְאֵת אֲמַרְתָּ וַיִּמַּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, זֶה שֶׁר שֶׁל מִצְרַיִם. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, הָאִי מְלָה קָא מְסִייעַ לְהֵהוּא דְלַעִילָא, כְּתִיב
הָכָא וְהִנֵּה מִצְרַיִם, וְכְתִיב הָתָם וַיִּמַּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מְלַמֵּד
דְּעַכְשָׁיו לֹא הָיָה מֶלֶךְ, דְּהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתּוֹ. וְלִפְיֶכֶף
כְּתִיב, וְהִנֵּה מִצְרַיִם, וְלֹא כְּתִיב מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וּמָה דְאָמַר
וַיִּמַּת. כְּמָה דְאֵת אָמַר (שְׁמוֹת ד') כִּי יָמָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים
הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשָׁךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בָּא וּרְאֵה, כָּל מַלְכֵי
מִצְרַיִם פְּרַעַה שְׁמָם. וּבְכָאן לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא מֶלֶךְ
מִצְרַיִם סֵתָם. וּבְמִקוּמוֹ פְּרַעַה, וְהוּא פְּרַעַה מִמָּשׁ. תָּא חֲזִי,
בְּעוֹד דְאֵית שׁוּלְטָנוּתָא דְלַעִילָא, אֵית שׁוּלְטָנוּתָא בְּעַמָּא
דְלַתְתָּא, אֵתְעָדִי שׁוּלְטָנוּתָא דְלַעִילָא, אֵתְעָדִי
שׁוּלְטָנוּתָא דְלַתְתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (זְכַרְיָה י"ד) הִנֵּה יוֹם בָּא לֵיְיָ וְגו' וְהָיָה
יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵיְיָ וְגו'. וְכִי שְׂאָר יוֹמִין לָאוּ
אֵינּוֹן דִּילֵיהּ. אֱלֹא אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַמֵּד, שְׂשָׂאָר
הַיָּמִים, נִתְּנִים לְשָׂרִים, וְאוֹתוֹ יוֹם, אֵינּוּ שֶׁל הַשָּׂרִים,

אָלָא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת דֵּין בְּעִבּוֹדַת
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. מִפְּנֵי שְׂבָאוֹתוֹ יוֹם, יִפְּלוּ כָּל הַשָּׂרִים
מִמַּעַלְתָּם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה ב') וְנִשְׁגַּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם
הַהוּא. שְׂאוֹתוֹ יוֹם לֹא יִהְיֶה מַעַלָּה לְשָׂרִים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דֵּין בַּשָּׂרִים
שֶׁל מַעַלָּה, מֵהַ כְּתִיב, (ישעיה ל"ד) כִּי רוּתָהּ בַּשָּׁמַיִם
חֲרָבִי. וְכִי חָרַב אֵיךְ לֵי. אָלָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חָרַב אֵיךְ
לֵיה, דְּכְתִיב, (ישעיה ל"ד) חָרַב לֵי מְלָאָה דָם. וְכְתִיב (ישעיה
ס"ו) וּבְחָרְבוֹ אֶת כָּל בָּשָׂר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַחָרַב הַזֶּה הוּא הַדֵּין שֶׁעוֹשֶׂה, דְּכְתִיב,
(דברי הימים א' כ"א) וַיֵּרָא אֶת מְלָאָךְ ה' עוֹמֵד בֵּין
הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בִּידוֹ. וְכִי חָרַב שְׁלוֹפָה
הִיְתָה בְּיַד הַמְּלָאָךְ, אָלָא, שֶׁהִיְתָה הַרְשׁוּת נְתוּנָה בִּידוֹ
לַעֲשׂוֹת דֵּין.

וְהָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, אָמַר לִי מְלָאָךְ הַמּוֹת, אִי
לָאוּ דְּחִיּוּסְנָא לִיקְרָא דְּבְרִייתָא, פְּרַעְנָא לְהוּ בֵּית
הַשְּׁחִיטָה, כְּפַהֲמָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּלָא מְשׁוּם דְּאִתֵּיהִיב
רְשׁוּתָא בִּידֵיהּ, לְמַעַבְדַּ גְּמַר דִּינָא, הַדָּא הוּא דְּכְתִיב,
(יהושע ה') וְחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בִּידוֹ, הַרְשׁוּת נְתוּנָה בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת
דֵּין. אִי הָכִי מַאי (דברי הימים א' כ"א) וַיָּשֶׁב חָרְבוֹ אֶל נְדָנָה.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, שְׁנַחֲזוּר הַדֵּין לְבַעַל הַדֵּין, וְהַרְשׁוּת לְמִי
שֶׁהַרְשׁוּת שְׁלוֹ.